

BASIN AÇIKLAMASI

DEVLET POLİTİKALARI ÇOCUKLARIN HAKLARINA İHANET ETMEMELİDİR!

Geçtiğimiz günlerde İstanbul'da Kanuni Sultan Süleyman Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde çocuk gebelerin adli makamlara bildirilmemesi konusu basına yansımış ve cinsel istismar yeniden kamuoyunun gündemine gelmiştir. Bilindiği gibi, çocuk kavramı 18 yaşın altındaki tüm bireyleri kapsar ve Çocuk Hakları Sözleşmesi ile çocuğun hakları koruma altına alınmıştır. Çocuğun sağlığını, fiziksel ve psikososyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen cinsel davranışlar istismar olarak kabul edilir. Çocukların yaşadıkları istismarı damgalanma, inanılmama korkuları, koruyucu sosyal sistemin eksikliği nedeniyle bildirmeleri güçtür. Çocuğun gebeliği cinsel istismarın güçlü göstergelerinden biridir.

Dünya Sağlık Örgütü hamilelik ve doğum sırasındaki komplikasyonların tüm dünyada 15-19 yaşları arasındaki kız çocuklarının en fazla görülen ölüm nedeni olduğunu bildirmektedir. Bu gebeliklerde ölü doğum ya da bebek ölümü oranı 20 yaş üzerindekiilerden iki kat fazladır. Gebe çocuklar bir yandan vücut gelişim geriliği, cinsel yaralanmalar, ağır kanamalar, kansızlık, depresyon ile sağlıklarını yitirirken, diğer yandan yaşlarına uygun olmayan sorumlulukları üstlenme, öğrenimden kopma, sosyal yaşama katılamama, sosyal yalnızlık, iş bulamama sorunlarını yaşarlar. Onların çocukları da, düşük doğum ağırlığı, erken doğum, enfeksiyonlar ve bebek ölümleri, gelişme geriliği, okul sorunları, istismar riski altındadırlar.

Sağlık Bakanlığı 2007-2017 yılları arasında, 17 yaş ve altındaki çocukların dünyaya getirdiği bebeklerden 2 bin 404'ünün bir gün yaşayamadan hayatını kaybettiğini açıklamıştır. 12-17 yaş arasındaki kız çocuklarının hamilelik döneminde hayatını kaybetme riski, 20-24 yaş arasındaki hamilelerin ölüm riskinden 5 kat fazla bulunmuştur.

2013 yılında yapılan Türkiye Nüfus Araştırmaları, ülkemizde her yüz kadından yedisinin 15-19 yaşları arasında evlendirildiğini, beşinin ergenlik döneminde doğum yaptığını gösteriyor. Her yüz çocuktan altmışı kendisinden beş ya da on yaş büyük insanlarla evlendiriliyor. 15-19 yaş çocuklar için bu evliliklerin yarısında yalnızca dini nikâh yapılıyor.

Çocuk gebelikler özellikle yoksul ve kız çocuklarının eğitimden uzak tutulduğu ülkelerde görülmektedir. Kız çocukları bekâreti yücelten anlayış nedeniyle erken yaşta evliliğe zorlanmaktadır. Çocukluklarını tamamlamalarına izin vermeyen bu durum bir cinsel istismar; cinsiyet eşitsizliğinin yarattığı bir şiddettir.

Çocuklara yönelik cinsel istismar, Türk Ceza Kanunu'nun 103 ve 104. Maddelerinde tanımlanmış ve bu maddelerde yürürlüğe girdiği 2005 yılından günümüze kadar cezaların ağırlıkları yönünden çok sayıda değişiklik yapılmıştır. Son değişiklikler ile cinsel istismar yönünden çocukların korunma çeperi 15 yaşından 12 yaşına indirilmiştir.

Eğitim sisteminde yapılan değişiklikler kız çocuklarını hızla eğitim alanından uzaklaştırmaktadır. Cinsel eğitim, dünyanın birçok ülkesinde zorunludur. Türkiye'de ise Milli Eğitim Bakanlığı öğrencilerin nişanlamasına ve evlenmesine izin veren

düzenlemeler yaparken cinsel eğitime yer vermemiştir. Aksine akran cinselliği üzerindeki baskılar, gençlerin cinselliği örselenerek yaşamalarına neden olmaktadır.

Son yıllarda Adalet ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlıkları, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın açıklama ve uygulamaları, Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun verdiği yetkiyle müftülerin nikah kıymaya başlaması, dini nikâhın yaygınlaştırılmasına olanak veren Anayasa Mahkemesi kararları, Türk Ceza Kanunu'nda yapılan değişiklikler, çocukları istismardan koruyacak düzenlemeleri etkisiz kılmaktadır.

Sağlık Bakanlığı 2008 yılında yayımladığı Genelge'de "18 yaş altında bütün gebeliklerin adli bildirimini"nin gerektiğini belirtmiştir. Bir yıl sonra yayımlanan bir başka Genelge ile "15 yaş altı gebeliklerin her koşulda, 15-18 yaş gebeliklerin fiziksel şiddet bulguları varlığında bildirilmesi" istenilmiş, ancak "şiddet" in nasıl saptanacağı açıklanmamıştır. Bu durumda çocuklar istismarı değerlendirebilecek uzmanlara yönlendirilmemiştir.

Bildirim konusu Adalet Bakanlığı'nın 2016 yılında yayımladığı Genelge'de netleştirilmiştir: 18 yaşın altındaki gebeliklerin adli bildirim zorunludur. Sağlık Bakanlığı'nın da ivedilikle belirsizlikleri gidererek yasal süreç hakkında sağlık çalışanlarını bilgilendirmesi gereklidir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı "gebe çocuk ve çocuk anneleri" izleyen birimler oluşturmuş, bu birimler 2015 yılında kapatılmıştır. Sağlık Bakanlığı'nın 2014 yılında Meclis'te yaptığı açıklama, 2007-2011 yılları arasında 18 yaş altı gebeliklerindeki ciddi artışı ortaya koymuştur. Sağlık Bakanlığı çocuk gebeler konusunu öncelikle bir sağlık sorunu olarak görmeli, gebelik, doğum ve doğum sonrası izlemleri ile istismar yönünden değerlendirmeler birlikte ele alınmalıdır.

Sağlık Bakanlığı'nın son on yıldır doğum yanlısı uygulamaları nedeniyle, doğum kontrol araçlarının dağıtımını azaltılmış, ücretli hale getirilmiş, kamu kurumlarında isteğe bağlı düşükler sınırlandırılmış, özellikle yoksulların doğum kontrol hizmetlerine erişimi engellenmiştir. Sağlık Bakanlığı'nın istismar nedeniyle oluşan gebeliklerde çocuğun yasal hakları ve yüksek yararı doğrultusunda tutum alması önemlidir.

Çocuk sağlığı ve güvenliği için, çocukların üstün yararı ilkesini Sağlık, Aile ve Sosyal Politikalar ve Adalet Bakanlıklarından başlayarak devlet politikası üreten ve yürüten tüm yetkililere hatırlatıyor; ilgili tüm çevreleri yasalarda açıkça dile getirilen yükümlülüklerini acilen yerine getirmeye davet ediyoruz. Çocuk yaşta evlilikler yasaklanmalı, bu konularda kamu spotları, zorunlu yayınlar, eğitimde zorunlu dersler ile çocuklar ve toplum bilgilendirilmelidir.

Çocuklara sosyal ve yasal destek sistemleri derhal işletilmeli, çocuk istismarını çok disiplinli değerlendirecek birimler her hastanede oluşturulmalı, tüm çocukların eğitim sistemine ulaşımı sağlanarak ergenlerin cinsel eğitimi zorunlu ders haline getirilmeli, imam nikâhı çocuklar için yasaklanmalı, gebe çocuk ve çocuk anneler için sağlık sistemi her yerde erişilebilir hale getirilmelidir.

Meslektaşlarımızın ve sağlık çalışanlarının, muğlak yorumlara dayanan belgeler yerine çocuğun sağlığını temel alan bilimsel yaklaşımlara uygun tutum alacağını biliyoruz. Çocukların muayenelerinde istismar olasılığı her zaman göz önünde bulundurulmalı,

istismarın tıbbi değerlendirmesinin çok disiplinli bir yaklaşım gerektirdiği unutulmadan konsültasyonlar ihmal edilmemelidir. Biyotıp Sözleşmesi'nin "tıbbın uygulamalarında ayırım yapılmadan bütün insanların hak ve özgürlüklerine saygı gösterilmesi" ilkesini de vurgulamak istiyoruz.

Çocuk Koruma Kanunu uyarınca istismara uğrayan çocuğun ivedilikle koruma altına alınması sağlanmalıdır.

Çocukları korumak ve yararını gözetmek teşvik edilmesi gereken davranışlardır. Bu davranışı gösterenlerin cezalandırılması ve baskıya maruz kalması çocuk hakları ihlallerini artırır.

Söz konusu hastanede çocuk gebelikler konusunda bildirimde bulunan sağlık çalışanının baskı görmesi kabul edilemez. Çocukların yararını üstün tutan davranışı nedeniyle kendisini kutluyor, istismar konusunda hassasiyetini yitirmeyen kamuoyuna teşekkür ediyoruz.

Türk Tabipleri Birlięi
Adli Tıp Uzmanları Derneęi
Türkiye Psikiyatri Derneęi